

*А. І. Гулей,
к. е. н., в. о. доцента кафедри фінансових операцій,
"Банковні інститут висока школа а.с." м. Київ*

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

A. Guley,
candidate of economic sciences, acting associate professors of the Department of financial operations,
"Banking Institute University"

MANAGING SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN TODAY'S IN DOMESTIC FOOD ENTERPRISES

У статті розглянуто основні проблеми управління стійким розвитком в сучасних умовах на вітчизняних підприємствах, визначено головні цілі стійкого розвитку підприємства і розглянуто їх взаємозв'язок.

In the article the basic problems of management steady development are considered in modern terms on domestic enterprises, the primary objectives of steady development of enterprise are certain and their intercommunication is considered.

*Ключові слова: сталий розвиток, ресурси, виробництво, технології.
Key words: sustainable development, resources, production and technology.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблема управління сталим розвитком на рівні підприємства сьогодні є надзвичайно важливою, адже саме підприємства є ланками у формуванні добробуту людства. Керівники будь-якого підприємства, не залежно від його форми власності, виду діяльності, розмірів, повинні підтримувати належний сталий розвиток своєї організації, оскільки без цього не можливий і сам розвиток підприємства, і тим більш ефективна конкурентна боротьба.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Багатогранність проблеми сталого розвитку обумовлена недостатнім рівнем вивчення стійкості в теоретичному та прикладному аспектах. У науковій літературі дослідження проблем стійкого розвитку пред-

ставлені працями Бузько І.Р. [1], Заюкової М.С. [3], Чимшита С.І. [6] та інших вчених. Проте й досі не сформовано єдиної думки відносно визначення категорій економічної стійкості, стійкого розвитку підприємства, так само, як і не існує єдиного підходу до методів і механізмів управління ними. З цією метою необхідно насамперед ідентифікувати чинники, що мають вплив на діяльність харчових підприємств і є одночасно можливостями розвитку та загрозами на шляху якісно нових змін.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення основних чинників забезпечення сталого розвитку харчових підприємств за сучасних умов господарювання та оцінка їх впливу на забезпечення збалансованого розвитку економічної, екологічної та соціальної сфер товаровиробника.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Концепція механізму управління сталим розвитком підприємств харчової промисловості в цілому, в тому числі підприємств молочної, кондитерської, хлібопекарської, пивоварної галузей, яку ми розробили, а також визначені в цьому дослідженні теоретичні засади аналізу та оцінки механізму управління сталим розвитком потребують зосередження на розробленні окремих практичних рекомендацій щодо його вдосконалення. Ми вважаємо, що основою практичних рекомендацій є методи управління сталим розвитком підприємств.

Проведені дослідження дають нам підставу запропонувати таку логічну схему розроблення методів управління сталим розвитком підприємства: проведення декомпозиції управління сталим розвитком підприємства на об'єкти управління та керуючу систему; запровадження методів якісного та кількісного аналізу результатів управління сталим розвитком з одночасним обмеженням кількості аналізованих показників.

Із цього випливає, що механізм управління сталим розвитком підприємства повинен включати такі елементи:

1. Оцінка процесів, що тривають на підприємстві, з погляду його сталого розвитку.
2. Вибір стратегічного напрямку сталого розвитку підприємства.
3. Визначення додаткових тактичних пріоритетів сталого розвитку.
4. Оцінка стратегічного й тактичного напрямів розвитку з позиції його сталості.

5. Розроблення плану заходів щодо вдосконалення механізму управління сталим розвитком відповідно до визначених стратегічних і тактичних пріоритетів.

Концептуальну схему управління сталим розвитком підприємства подано на рис. 1.

Тут показано, зокрема, декомпозицію підприємства (об'єкта управління) і механізму управління (керуючої системи), відображено синтез механізму управління сталим розвитком — це визначення нових показників сталого розвитку на основі нових теоретично-обґрунтованих підходів.

Вироблення рекомендацій щодо сталого розвитку підприємства пропонуємо обґрунтовувати на основі двох ступенів деталізації. На першому ступені деталізації (наближеному), для сталого розвит-

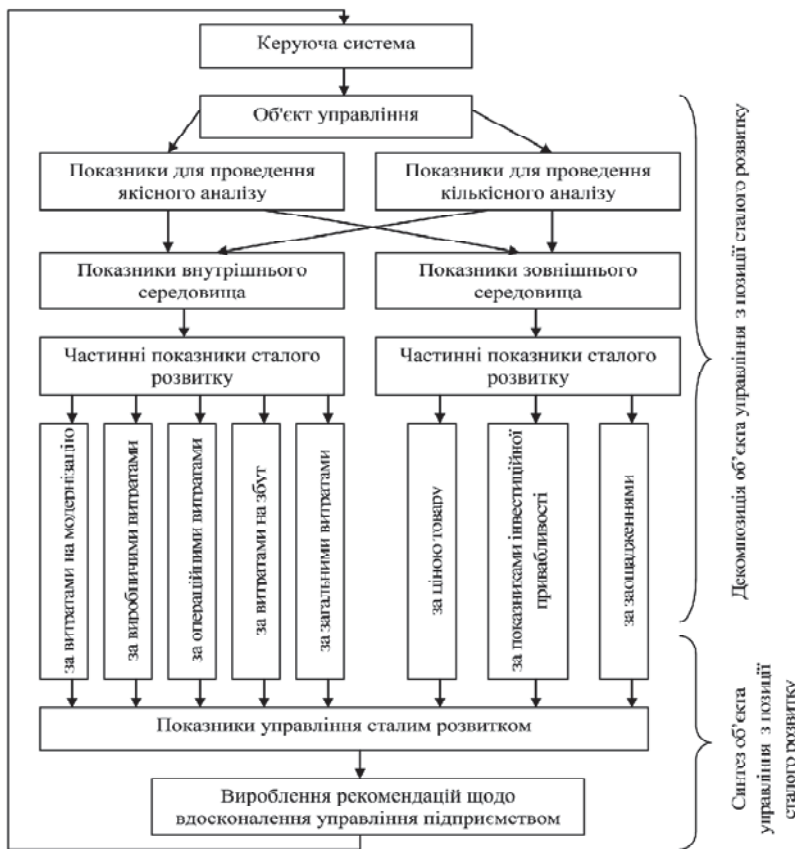

Рис. 1. Концептуальна схема управління сталим розвитком

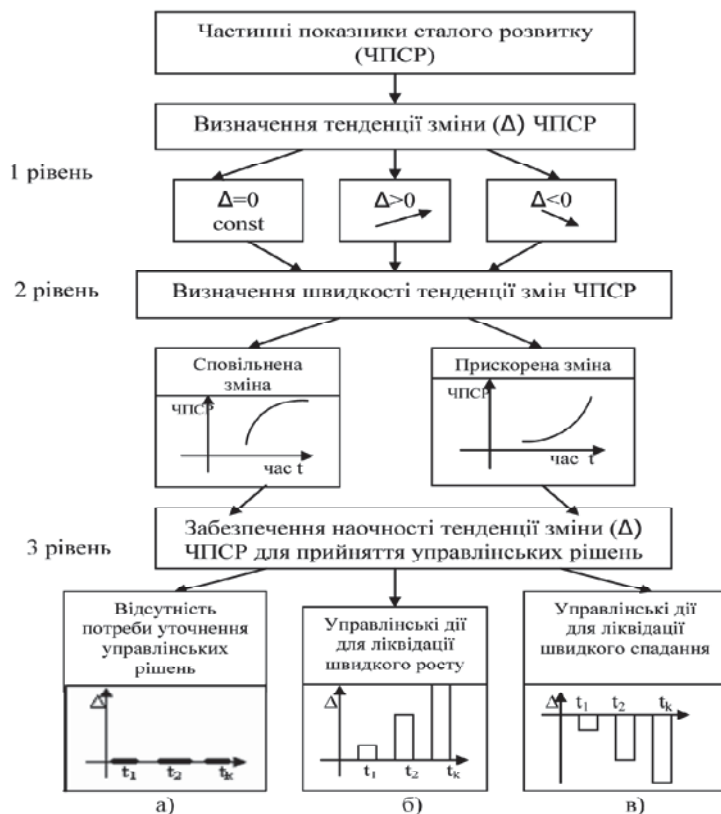

Рис. 2. Схема основних рівнів механізму управління сталим розвитком підприємства (перший ступінь деталізації)

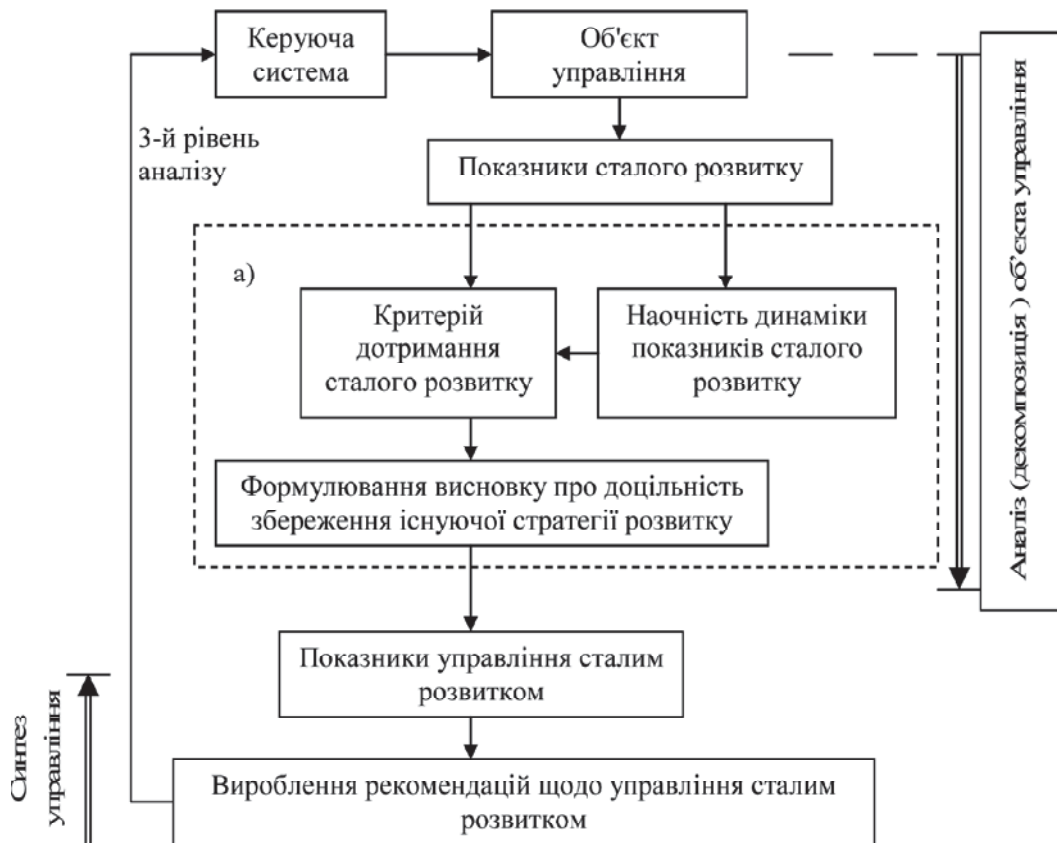

Рис. 3. Схема методу збереження існуючої стратегії управління сталим розвитком підприємства (другий ступінь деталізації)

ку достатньо якісних рекомендацій, які впливають зі значень показників сталого розвитку підприємства. Під час більш конкретнішої деталізації необхідно враховувати кількісні характеристики. Виразимо їх через п'ять показників внутрішнього впливу і три показники зовнішнього впливу.

Для практичної реалізації запропонованих методів управління сталим розвитком підприємства необхідно деталізувати основні його елементи (рис. 2).

На першому рівні схеми основних елементів механізму управління сталим розвитком визначаємо тенденції змін ЧПСР. Зокрема, передбачено визначення сталості величини ЧПСР ($\Delta=0$), її зростання ($\Delta>0$), спа-

дання ($\Delta<0$). На другому рівні з'ясовуємо швидкість змін ЧПСР при $\Delta>0$ та $\Delta<0$. Швидка зміна ЧПСР відбувається тоді, коли при незначних змінах часу (місяць, квартал, півріччя, рік) різко збільшуються (зменшуються) ЧПСР. Сповільнена зміна ЧПСР відбувається тоді, коли при незначних змінах часу ЧПСР збільшуються (зменшуються) повільно. На третьому рівні відображаємо графічні зміни ЧПСР (Δ) для забезпечення наочності тенденцій змін для прийняття управлінських рішень. На рис. 2 а) схематично зображено, що при будь-яких значеннях часу (t_1, t_2, \dots, t_k) зміни ЧПСР дорівнюють приблизно нулю. Це якісно відображає наявність сталого розвитку підприємства харчової про-

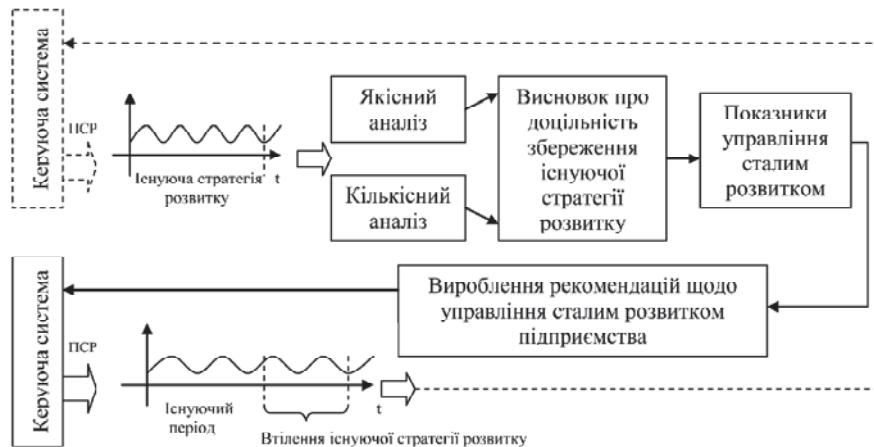

Рис. 4. Схематична ілюстрація до практичного застосування методу збереження існуючої стратегії сталого розвитку підприємства

мисловості, рис. 2 б), відображає швидке зростання ЧПСР ($\Delta > 0$), що визначає відсутність сталого розвитку, зумовлену необґрунтованим збільшенням окремих показників діяльності підприємства, зокрема цін на продукцію. Швидке спадання ЧПСР ($\Delta < 0$), відображене на рис. 2 в), показує відсутність сталого розвитку, зумовлену різким погіршенням показників діяльності підприємства.

Визначення тенденцій зміни частинних показників сталого розвитку приводить до двох суттєво відмінних висновків щодо діяльності підприємства. По-перше, висновки про достатню ефективність роботи підприємства (блок а) на рис. 2). По-друге, висновок про неефективне управління сталим розвитком, виражене у надмірному збільшенні (блок б) (рис. 2) або зменшенні (блок в) на рис. 2) аналізованих показників.

Конкретизуємо ці висновки. Якщо за результатами аналізу попередньої діяльності підприємства встановлено її відповідність сталому розвитку, це означає, що для управління сталим розвитком підприємства в майбутньому доцільно дотримувати, продовжувати існуючу стратегію його розвитку. Так приходимо до висновку: за умов ефективної діяльності підприємства для управління ним необхідно застосувати управління сталим розвитком на основі методу збереження існуючої стратегії розвитку підприємства.

Опишемо управління сталим розвитком на основі методу збереження існуючої стратегії розвитку підприємства. Припустимо, що в блоці а) третього рівня якісного аналізу об'єкта управління, розділеного (декомпозованого) на показники сталого розвитку (див. рис. 1, 2) сформульовано висновок про те, що процес розвитку підприємства відповідає сталому розвитку. Цей висновок впливає з критерієм сталого розвитку, застосованого до його показників. За цих умов, для розроблення плану діяльності підприємства на наступний період необхідно обчислити показники управління сталим розвитком, і застосувати знайдені їхні значення для вироблення рекомендацій щодо управління сталим розвитком підприємства.

Схематично управління сталим розвитком на основі методу збереження існуючої стратегії розвитку підприємства зображено на рисунку 3.

Метод збереження існуючої стратегії сталого розвитку є елементом другого ступеня деталізації — кількісного аналізу процесів розвитку підприємства. Цей метод необхідно застосувати як розширений елемент блоку а) у схемі першого ступеня деталізації механізму управління.

Проілюструємо цей метод за допомогою схематичного графіка залежностей показників сталого розвитку від часу. На рис. 4 зображено один цикл управління за допомогою методу збереження існуючої стратегії розвитку підприємства, побудований на основі розроблених показників сталого розвитку й управління ним.

ВИСНОВКИ

Досягнення підприємствами стану сталого розвитку є надзвичайно складним, важливим та вкрай необ-

ідним завданням людства, оскільки подальший економічний рух вперед має пролягати лише через дбайливе ставлення до навколишнього середовища, досягнення та підтримання соціальних гарантій людини, що закріплені на законодавчому рівні. І тільки чітке та безпомилкове виконання вказаних вимог призведе до налагодження економічної системи підприємства, району, міста, країни, що відбиватиме ступінь екологічної зрілості суспільства, допомагатиме в прийнятті правильних рішень для розв'язання існуючих екологічних проблем, сприятиме досягненню високих економічних показників, що впливатиме на підвищення соціального рівня людей.

Література:

1. Бузько І.Р. Стратегический потенциал и формирование приоритетов в развитии предприятий / Бузько І.Р. — Алчевск: Издательство ДГМИ, 2002. — 217 с.
2. Іванов В.Л. Управління економічною стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудівного комплексу) / Іванов В.Л. — Луганськ: Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2005. — 268 с.
3. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства / Заюкова М.С., Мороз О.В., Мороз О.О. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. — 156 с.
4. Касьянова Н.В. Точки біфуркації в розвитку економічної системи // Економіка розвитку. — № 1. — 2009. С. 54—55.
5. Могильний О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки / Могильний О.М. — К.: ІАЕ УААН, 2002. — 430 с.
6. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 176 с.

References:

1. Buz'ko, Y.R. (2002), *Stratycheskyj potentsyal y formyrovanye pryorytetov v razvytyy predprijatyj* [Strategic potential and the formation of the priorities in the development of enterprises], DMMI, Alchevsk, Ukraine.
2. Ivanov, V.L. (2005), *Upravlinnia ekonomichnoiu stijkistiu promyslovykh pidprijemstv (na prykladi pidprijemstv mashynobudivnoho kompleksu)* [Managing the economic stability of industrial enterprises (for example, machine-building enterprises)], Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University, Luhans'k, Ukraine.
3. Zaiukova, M.S. and Moroz, O.V. *Teoriia finansovoi stijkosti pidprijemstva* [Financial viability theory], UNIVERSUM-Vinnytsia, Vinnytsia, Ukraine.
4. Kas'ianova, N.V. (2009), "The bifurcation point in the economic system", *Economics of development*, vol. 1, pp. 54—55.
5. Mohyl'nyj, O.M. (2002), *Derzhavne rehuliuвання ahrarnoho vyrobnytstva v period transformatsii ekonomiky* [State regulation of agricultural production in the period of economic transformation], IAE UAAN, Kyiv, Ukraine.
6. Sheremet, A.D. and Sajfulyn, R.S. (2007), *Metodyka fynansovoho analyza* [The Methods of financial analysis], YNFRA-M, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2013 р.